Hukukta Birlik Arayışı

Hukuk nedir?

Hukuk: Toplumu düzenleyen ve devletin yaptırım gücünü belirleyen kuralların ve yasaların bütünüdür. Devlet, toplumsal düzeni hukuk kurallarıyla sağlar. Toplumda **adalet, güvenlik, huzur ve refahı** sağlamak hukukun işlevlerindendir. Devletin vatandaşa, vatandaşın devlete karşı hak ve görevleri hukukla belirlenir. Hukuk kuralları toplumun ihtiyaçlarına göre yeniden şekillenir.

BUNU UNUTMA

Hukuk birliği: Ülkedeki herkesin **aynı kanunlara** tabi olması ve **aynı mahkemelerde** yargılanmasıdır.

Osmanlı'dan kalan hukuk sorunu

- Hukuk sistemi **şer'i** (dinî) ve **örfi** (padişah kanunları) kurallara dayanıyordu.
- Tanzimat'tan (1839) sonra birçok yeni mahkeme açıldı; yenilikler **köklü olmadığı** için istenen sonuç alınamadı.
- **Kadın hakları** ve ekonomik hayatı düzenleyen kurallar yetersizdi; ceza kanunları kişi güvenliğini tam sağlayamıyordu.
- Çok uluslu yapı nedeniyle **gayrimüslimler ve yabancılar** için farklı hukuk uygulamaları vardı: **Hukuk birliği yoktu**.
- Yabancılar kendi mahkemelerini açıp vatandaşlarını kendi kurallarıyla yargıladı; Osmanlı'nın **egemenlik hakları zedelendi**.
- Çok uluslu devlet hukuku **ulusal devletle**, monarşiyle özdeşleşmiş yapısı **cumhuriyetle** uyuşmuyordu.

Cumhuriyet'in yeni mahkemeleri (temsilî)

Cumhuriyet'in hukuk hedefi

Türkiye Cumhuriyeti'ni **millî, laik ve modern** bir yapıya kavuşturmak, **hukukta birliği** sağlamak, bireyin ve toplumun ihtiyaçlarına cevap veren **çağdaş** kurallar yapmak. Mustafa Kemal: "Eski ihtiyaçlara göre yapılmış şeyleri ihtiyaç ilerledikçe **yenilemek** lazımdır... Hukuk uzmanları hemen bu yolda çalışmaya başlamalıdırlar."

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Hukuk alanındaki inkılapların temel amacı **hukuk birliğini** sağlamak ve hukuku **laik ve çağdaş** hâle getirmektir.

Yıl	İlk adımlar
1921	TBMM'nin hukuk alanındaki **ilk çalışması**: Teşkilat-ı Esasiye (1921 Anayasası)
1924	Daha kapsamlı **1924 Anayasası** (siyasi alan konusunda ayrıntılı)
1925	Hukukçu yetiştirmek için **Ankara Hukuk Mektebi** açıldı; Cumhuriyet Dönemi'nin **ilk yükseköğretim kurumudur**.
1926	**Türk Medeni Kanunu** kabul edildi.

Karşılaştır	Osmanlı hukuku	Cumhuriyet hukuku
Dayanağı	Şer'i (dinî) ve örfi kurallar	Akıl ve bilim; **laik ve çağdaş** kurallar
Hukuk birliği	Yok: farklı topluluklara farklı hukuk ve mahkemeler	Var: herkes **aynı kanunlara** tabi, aynı mahkemelerde yargılanır.

Türk Medeni Kanunu

Medeni hukuk ve Mecelle

Medeni hukuk: Kişi, aile, miras ve eşya gibi konuları düzenleyen; insanın **doğumundan ölümüne kadar** bütün hukuki ilişkilerini kapsayan kurallardır. Evlenme, boşanma, miras gibi konular medeni hukukun içindedir.

Mecelle: Osmanlı'da 1868-1876 yılları arasında **Ahmet Cevdet Paşa** başkanlığındaki komisyonun hazırladığı medeni kanundur. **İslam hukuku** esasına göre, Batı hukuk tekniğiyle yazıldı; daha çok borçlar, eşya ve yargılama hukukunu içeriyordu. Kadın-erkek eşitliğini sağlamıyor, kadını geri planda bırakıyordu. Yeni gelişmeler karşısında **yetersiz** kaldı.

DİKKAT!

17 Şubat 1926: TBMM'de kabul edildi. **4 Ekim 1926:** Yürürlüğe girdi. İsviçre Medeni Kanunu örnek alındı.

Neden İsviçre?

- **Akla ve bilime** dayanıyordu.
- **Demokratik ve laikti.**
- **Kadın-erkek eşitliğine** dayalıydı.
- Sorunlara pratik çözümler getiriyordu; anlaşılması kolay ve sosyal içerikliydi.
- Avrupa'da hazırlanan **en yeni** medeni kanundu.

Nasıl hazırlandı?

Demokratik ve üniter devlete uygun, çağdaş bir medeni hukuk hazırlamak için **komisyon** kuruldu. Avrupa ülkelerinin medeni kanunları incelendi, İsviçre'ninki seçildi. Kanun Türkçeye çevrildi; **Türk toplumunun yapısına, örf ve geleneklerine** göre yeniden düzenlendi. Yani olduğu gibi kopyalanmadı.

Resmî nikâh zorunlu oldu (temsilî)

Medeni Kanun neler getirdi?

- Aile devlet güvencesine alındı; **resmî nikâh zorunlu** oldu.
- **Tek eşle evlilik** esası getirildi; evliliğe **yaş sınırı** kondu.
- Evlenmede **kadının rızası** zorunlu oldu.
- **Boşanma hakkı** kadın ve erkek için aynı şartlarda tanındı.
- **Mirasta** kız ve erkek çocuklar eşit pay aldı.
- Mahkemede kadın ve erkeğin **şahitliği eşit** sayıldı.
- Kadınlar **meslek edinip** çalışma hayatına girebildi (evli kadının çalışması kocasının iznine bağlıydı; bu hüküm 1990'da kaldırıldı).
- Anneye çocuğun **velayetini** alma hakkı verildi.

Bütün vatandaşlar için eşitlik

Medeni Kanun ile din, dil ve mezhep farkı gözetilmeksizin bütün vatandaşlar **hak ve ödevlerde eşit** oldu. Sosyal ve ekonomik hayatta **kadın-erkek eşitliği** sağlandı. Aile, toplumun temeli sayılarak çocukların iyi yetişmesi için gerekli tedbirler alındı.

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Medeni Kanun **halkçılık** (eşitlik) ve **laiklik** (dinî kurallar yerine çağdaş hukuk) ilkeleriyle ilgilidir.

Notlarım

Hukuk İnkılabının Yansımaları

Toplumsal hayata etkileri

- Toplumun temeli olan **aile**, yasal güvenceye alındı ve çağdaş bir yapıya kavuştu.
- Türk kadını **modern dünya kadınları** arasında saygın bir yere yükseldi.
- Hukuk **laik ve çağdaş** bir yapıya kavuştu, **hukuk birliği** sağlandı.
- Ticari ve ekonomik hayat çağdaş kurallara bağlandı.

Dış politikaya etkisi

Medeni Kanun'un kabulüyle Türkiye'deki **gayrimüslim vatandaşlar**, Lozan Antlaşması ile kendilerine tanınan özel haklardan vazgeçti. Aile ve miras işlerinde **patrikhanelerin yargı yetkisi** sona erdi. Böylece Avrupa devletlerinin bu konuda Türkiye'nin **iç işlerine karışması** engellendi.

DİKKAT!

Medeni Kanun kadına **siyasi hak vermedi**. Kadınlar seçme ve seçilme haklarını 1930-1934 arasında **ayrı kanunlarla** kazandı.

Medeni Kanun'u karıştırma

Medeni Kanun ile kadın **sosyal, ekonomik ve hukuki** alanlarda erkekle eşit haklar kazandı: miras, şahitlik, boşanma, velayet. Ama milletvekili, belediye ve muhtarlık seçimlerinde oy kullanma ve aday olma (siyasi haklar) bu kanunla değil, sonraki yıllarda verildi.

Hukuk alanındaki diğer kanunlar

Kanun	Örnek alınan ülke	Yıl	Neyi düzenler?
Türk Medeni Kanunu	İsviçre	1926	Kişi, aile, miras ve eşya
Borçlar Kanunu	İsviçre	1926	Sözleşmeler ve borç ilişkileri
Hukuk Usulü Kanunu	İsviçre	1927	Hukuk davalarında yargılama usulü
İcra ve İflas Kanunu	İsviçre	1932	Borçların zorla tahsili, iflas
Ceza Kanunu	İtalya	1926	Suçlar ve cezalar
Ticaret Kanunu	Almanya	1926	Ticari hayat ve şirketler
Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu	Almanya	1929	Ceza davalarında yargılama usulü
Deniz Ticaret Kanunu	Almanya	1929	Deniz yoluyla ticaret
İdare hukuku	Fransa	–	Devlet kurumlarının işleyişi

Kolay hatırla

İsviçre → aile ve günlük hayat: Medeni, Borçlar, İcra-İflas.
İtalya → suç ve ceza: Ceza Kanunu.
Almanya → ticaret ve ceza yargılaması: Ticaret, Ceza Muhakemeleri, Deniz Ticaret.
Fransa → devlet idaresi: İdare hukuku.

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Farklı ülkelerden kanun alınması Türk hukukunun **Batı'ya uyum sağladığını**, **çağdaş ve laik** hâle geldiğini gösterir.

Notlarım

Kazanım: Hukuk alanında meydana gelen gelişmelerin toplumsal hayata yansımalarını kavrar.

Kendimi Deniyorum

A. Doğru mu, yanlış mı?

Cümle doğruysa "D", yanlışsa "Y" yazınız.

☐ 1. Mecelle, Ahmet Cevdet Paşa başkanlığındaki bir komisyon tarafından hazırlanmıştır.
☐ 2. Türk Medeni Kanunu Almanya'dan alınmıştır.
☐ 3. Medeni Kanun ile resmî nikâh zorunlu olmuştur.
☐ 4. Kadınlar seçme ve seçilme hakkını Medeni Kanun ile kazanmıştır.
☐ 5. Ceza Kanunu İtalya'dan alınmıştır.

B. Eşleştirelim

Kavramın harfini ilgili açıklamanın başındaki kutuya yazınız.

A) Mecelle	☐	Mirasta kız ve erkeğe eşit pay
B) Medeni Kanun	☐	Borçların zorla tahsili ve iflası düzenler
C) İcra ve İflas	☐	Almanya'dan alınan, ticari hayatı düzenleyen kanun
D) Borçlar	☐	Osmanlı'da İslam hukukuna dayalı medeni kanun
E) Ticaret	☐	Sözleşme ve borç ilişkilerini düzenler

C. Boşlukları dolduralım

Kelimeler: **yürürlüğe** **patrikhane** **17** **İsviçre**

1. Türk Medeni Kanunu ..... Medeni Kanunu örnek alınarak hazırlandı.
2. Türk Medeni Kanunu ..... Şubat 1926'da kabul edildi.
3. Medeni Kanun 4 Ekim 1926'da ..... girdi.
4. Medeni Kanun ile aile işlerinde ..... mahkemelerinin yetkisi sona erdi.

D. Bilgimi yazıyorum

1. Osmanlı Devleti'nde hukuk birliği olmadığını gösteren iki durumu yazınız.

2. İsviçre Medeni Kanunu'nun seçilmesinin iki nedenini yazınız.

3. Medeni Kanun'un kadınlara sağladığı iki hakkı yazınız.

4. Medeni Kanun hangi iki Atatürk ilkesiyle ilgilidir?

Bu konunun şarkısını Onur Akmeşe YouTube kanalından dinlemeyi unutmayın!